

Hétszáz kirándulólhelye van a magyar fővárosnak.

A budai hegyek sok csodálatos szépségét elhanyagolják. — Mondák csodatevő képekről, csodás forrásokról. — Utmutató turista-utakhoz.

Kevés városnak van természeti látványosságokban olyan gazdag környéke, mint Budapestnek. Az egész közeli budai hegyekben szinte minden van, ami a természet alkotásai között érdekes, szép és megnézni való. Cseppkőbarlang, őskori emberek lakta hegyi üregek, sűrű erdők edzett turistáknak is élvezetet adó nehéz kapaszkodók, fantasztikusan kiformalódott ormok, elmúlt korszakok érdekes építészeti emlékei és sok száz minden más látnivaló. A szépségekben való nagy gazdagság mégsem izgatja a főváros lakosságát, olyan város aligha van a világon, ahol olyan kevéssé ismernék a környéket, mint nálunk. A magyar főváros népe nem igen ismeri a turista-szenvedélyt, ha a zölbe kimegy, legfeljebb néhány pár kilométernyire halad a villamos végállomásától és akkor megtelepszik. Pedig egynapos kirándulás alatt is már rengeteg látnivalóban lehetne része.

A kirándulási lehetőségeket itt ismertetjük. Hiszen az is oka a tartózkodásnak, hogy tájékozatlanságukban nem mernek nekivágni az emberek hosszabb turáknak. Az *Ujság* most részletes és megbízható kalauzt nyújt olvasóinak.

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: .....

Cím: *Hétszáz kirándulólhelye van a magyar fővárosnak*

Forrás: *Az Ujság*

Bp 1924. G. 1.

A Farkasrét felől szép kirándulási lehetőségek nyílnak. A Farkasrétre a Déli Vasutól indulnak az 59. számú villamoskocsik. A végállomástól a völgytáglulat felé haladva az irtásos hegyoldalban rézsut lépcsőzetes ösvényen, a turisták tájékoztatását szolgáló kék jelzést követve, az Ördögorma—Magasut közti széles nyílt nyeregbe jutni. Jobbra fordulva az erdős gerincen húzódó meredek szekéruton át a Magasut tág fensikjára érünk, balra fordulva a kék pontjelzés nyomán, az erdősarokban levő Hármashatárhoz jutunk. Ott van Budapest, Budaörs és Budakeszi határa, két hatalmas tölgyfa tövében a határkö. Továbbhaladva, eljutunk az erdő mélyén álló kis kápolnához, amelyben csodaszép Máriakép látható, azután a Csillebérc fenyvesekkel beültetett legmagasabb pontjára, amelyet Lófej-tisztásnak is hívnak. Innen a Budaörsi hegyet elhagyva, a fenyvesbe vágott sétauton továbbhaladunk, eljutunk a szép tisztásokkal tarkított Sorrento keskeny gerincorrára. A Sorrento egy hegygerinc, a budai hegység legszebb pontja. Nevét bájos fekvéséért és kellemes éghajlatáért a Budapesti Torna Egyesület turistái adták. A Sorrento-ról egyenesen átmehetünk a vadregényes Csiki hegyekre.

A Farkasrét felől szép úton juthatunk el a Svábhegyre. Ez a nevéét az 1686. esztendei ostrom alkalmával ott tanáyzott sváb katonaságtól kapta. Egyidőben Istenhegynek is hívták. A hegy déli oldalát ujabban Széchenyihegynek nevezik. A Svábhegyről szép úton jutunk el a Normafához. Ez a Svábhegy legszebb része. Észak felé a Jánoshegyhez vezet az út, ahol az Erzsébet kilátó-torony áll. A már kidöntött óriási bükkfa, a Normafa, nevét onnan kapta, hogy a múlt század hatvanas éveiben a Nemzeti Színház művészei nagy ünnep-(norma)-napokon ide rándultak ki és itt énekelte el Nagyné Bensa Ida, mások szerint Schodelné Bellini Norma című operájának nagy ariáját. Kedvenc kiránduló helye volt a Normafa Vörösmarty Mihálynak. Az irodalomban Jókai Mór és Szigeti József örökítették meg a Normafát. Azt is beszélik, hogy az 1849-iki budavári ostromnál Görgey Arthur itt ütötte fel hadiszállását. A Normafától szép sétautak vezetnek el a Dióstetőn át a Makkos Máriára. Ez egy erdős katlanban fekvő kis telep, amely régi templomromból, néhány parasztházból, az erdőöri lakból és egy nyitott menedékházikóból áll. Az itteni templom az óbudai kiscelli trinitárius templom és kolostor fiókja volt. *Bercsényi* Miklós gróf 1748 január 4-én alapította. A budakeszi nép körében az a monda él, hogy Makkos Mária helyén a török világ előtt kis kápolna állott, amelyben Szűz Mária képe volt. A törökök kiűzésével járó harcokban a templomot lerombolták, de a képet megmentették és egy közeli tölgyfára akasztották. Amikor a budakeszi templom elkészült,

odavitték a csodatevő képet, de onnan ismételtelen eltűnt s visszakerült a tölgyfára. Végre a fát kivágták s ezzel együtt elhelyezték a képet a templomban.

A Svábhegyről több út vezet a Zugligetbe. A Zugliget hajdan Mátyás király vadaskertjéhez tartozhatott. Vadkának lehettek benne, innen a német neve: Sauwinkel, ebből lett Auwinkel, magyarra fordítva Zugliget.

Itt van a Fácán-telep, amely néhány évtizeddel ez-

Osztályozás

Tárgy

725.091

Hely

Idő

"1924"

Személy

előtt a legkedveltebb mulató- és majális hely volt. Nevét *Mátyás király* egykori fácsónásától kapta. Ut vezet la a villamoson is megközelíthető Szép Ilonához, amelynek a helyén középkorban *Kunz* ispánnak, Buda már ismert első birójának majorja állott. A major később az esztergomi Szent István prépostság birtokába került, ettől 1439-ben bérletre ki évi tizenhat aranyforintért *Szilágyi* Erzsébet, Mátyás király anyja. A Zugligetből a Disznófőn keresztül a Szent Anna kápolnához lehet eljutni. *Kossuth* Lajos 1837-ben az itt épült Istenszem villában üdült, de május 4-én 48 gránátos elhurcolta, mert a betiltott törvényhatósági tudósításokat szerkesztette.

A Zugligetből a Jánoshegy felé indulva, egész sereg barlang található. Az egyik közte tizenhat méter hosszú és három méter magas. A barlang egy folyósóra vezet, amelynek két ablakszerű lyuka a hegy tetejére néz. A Jánoshegyről tovább haladva, a Szép Juhászneház vezet az ut. A Szép Juhász névet Mátyás király egy kalandjáról vette, amely itt játszódott le. De már régebben is nevezetes hely volt. Itt állott a Pálos-rendnek híres Szent Lőrinc kolostora. Olasz építómesterek remekműve volt, helyiségeit gazdagon aranyozott falfaragványok díszítették, keresztfolyósója gyönyörű művi got csarnokban végződött. A kolostornak Mátyás király pallosjogot is adományozott és a Pálos szerzetesek társaságában sokat időzött. Egy időben a Pálosokról a Hárshegyet Pálhegynek, a Pasarótet Pálvölgynek, az Ördögarkot Pálpatakknak nevezték. Pálosrendű szerzetes volt az a Báthory László is, aki a Szép Ilonához közel eső Báthory-barlangban husz esztendeig lakott remete módjára és itt fordította le magyarra a bibliát. A mohácsi csata után tíz napig tartó pusztító munka árán rombolták le a kolostort. A szerzetesek legnagyobb része elmenekült, de huszonötön ott lelétek halálukat. A kolostorrom maradványaiból épült fel a Szép Juhász-nő-vendéglő. A Szép Juhász-nőtől egy szép kört vezet a Kis és Nagy Hárshegyre, az ut azután visszazakanyarodik a vendéglőhöz.

Szép kirándulások adódnak a Hűvösvölgyből kiindulón is. A Hűvösvölgybe a Szénatértől indulnak közvetlen villamoskocsik. A Hűvösvölgyből a közeli falvak felé szépen kiépített utak vezetnek el. Innen közelíthető meg Nagyszénás és onnan a Dobogókő. Az utat vörös jelzések mutatják. A Nagyszénásról a legszebb kilátás nyílik a fővárosra. Innen leereszkedve eljutni a piliscsabai lövőterezhez, majd pedig a csabai toronyhoz. A csabai torony sziklamászó iskola. Innen látható a jellegzetes alaku piliscsabai gomba. Egy szikla ez, amely egészen gombaszékül néz ki. Ugyancsak erre van Ördögtorony is, amelynek megmászása szintén érdekes turistafeladat. A Nagyszénásról ut vezet le a solymári ördögbarlanghoz. Igen komplikált kifejlődésű, több teremből, ördögklubból, rókalukból és számos folyósóból, fülkéből és oduból álló terjedelmes barlang. Bejárására csak gyakorlott turisták vállalkozhatnak. Maga Solymár is igen érdekes, Szent István feleségével, a bajor Gizellával beköltözött németeket telepítette, később IV. Béla a margitszigeti apácáknak adományozta. Mátyás királynak nyéki vadaskertje ideig nyúlt. A török uralom után feketeerdei svábok költöztek ide. 1773-ban a pestis elől elmenekült *Maurer* József budai polgár kápolnát építtetett, amelynek csodatevő Mária-képe számára *Majláthényi* Károly és a felesége, *Beleznay* grófnő, templomot, *Marczibányi* István pedig 1797-ben tornyot építtetett. Az alapító a templom föltára alatt nyugszanak. Solymár a legutóbb *Karácsonyi* Jenő gróf tulajdona volt, akinek atyja, Guidó alapította a híres solymári rózsasünnepélyeket.

Solymár régi várának romjai még láthatók az állomás melletti alacsony Várhegyen. Ez a vár eredetileg a bajoroké volt, Mátyás király alatt *Gara* László nádor, később

Thurzó Sándor tárnokmester és végül *Bakics* Pál tulajdona volt. A községben római eredetű vízvezeték-művek romjai láthatók. Tovább haladva a Várhegyen keresztül, Remete Máriára visz az ut. Csinos fekvésű temploma van, amelybe a XVIII. század végén *Tolwitzer* Katalin a svájci Máriaeinsiedel bucsujáráról csodatevő Szűz Mária-kép másolatát hozta magával és azt egy tölgyfán helyezte el. A kép számára *Nádasy Terstyánszky* Ignác megyei asszessor és hidegkúti földbirtokos kis kápolnát, özegeye pedig 1816-ban templomot építtetett. 1898-ban újabb templomot építettek, amelyben gipszből készült fautánzatot a csodatevő kép van. Remete-Márián felül van a Remetehegy, amelynek oldalában több barlang látható. Ezekben a barlangokban ásásokat is végeztek, több alluvialis tűzhelyet találtak, *történelemelőtti időkbeli származó konyhakulladékokat, edénytöredékeket és néhány neolitikus köpenyét találtak.*

Solymár és Pest-Hidegkút fölött a Hármaskút környékén van a főváros környékének legnagyobb barlangja, a pálvölgyi barlang. A barlangban kisebb-nagyobb termek fejlődtek ki. A legnagyobb üreget, a kupolás csarnokot »Szinház«-nak nevezik. Helyenként cseppkövet és cseppkőves bekéregzéseket találni. Ebből a barlangból több más barlang is nyílik, amelyeket cseppkőves díszítmények ékítenek. Itt van a pálvölgyi sziklaüreg is, amelynek falait fehér cseppkőves kéreg borítja.

Mindezek csak elenyésző részei Budapest környéke kies kirándulási helyeinek. Óbudáról is több, meglátogatásra érdemes ut vezet. Így elsősorban innen közelíthető meg a szentendrei vasút által keresztültűszelt Aquincum, azután a Római Fürdő, Csillaghegyi telep, a már 1136-ban fennállót Üröm község, a gyönyörű sziklaletöréseket mutató Csobánka. Ezen a vidéken fekszik a Dachstein-féle mészkőbarlang, amelyben *Hillebrand* Jenő dr. a diluviális korszak rénszarvas- és löcsontmaradványait találta meg. További ásások után mélyebb rétegekből a barlangi medve, barlangi hiéna, különböző ősszarvasok, őstulok és a gyapjas ősszarvu maradványai kerültek ki. Csobánka maga azért nevezetes, mert itt *több hold területen rózsákat tenyésztenek.* A község felett emelkedik a Csucshegy, amelyen nagyarányu kőfejtés folyik. Csobánka neve szerb eredetű, magyarul pásztorleányt jelent.

Ugyancsak a pilisi hegyeken Pilisvörösvár és Csobánka között van a Macskabarlang, amelyet cseppkőkéreg borít. Feljebb fekszik a Szentkút, amely csodatevő forrásból vezet. A kut körüli bokrok tele vannak agatva ruhadarabokkal, hajtűcsekkkel, olvasókkal, amelyeket a Szentkút csodáserejű vizében bízó hívők hagytak ott. A viznek a monda szerint csodálatos hatása volt. A csobánkaikat lázbetegségektől gyógyította ki, *Lenner* Máriának pedig a megemlítés adta vissza, amiért 1844-ben a Szentkutat megszépíttette. Innen vezet el a pilisi patak a Szurdok völgyébe, amely a főváros környékének legvadregényesebb tája.

A csodaszép vidéket *Budapest népe teljesen elhanyagolja.* Csupán egészen jelentéktelen számú turista rándul ki a környékre és gyönyörködik a sok minden látnivalóban. Ezek a lelkes emberek, akik felkutatták és végigmászák az egész vidéket, a rengeteg látnivalóról turistalapokban meg is emlékeztek, sőt részletes, külföldi nyelveken is megjelent és a legjobb Baedekerekkel vetekedő utikalauzokat készítettek. Budapest dunajbórtói környékéről éppen most jelent meg *Barcza* Imre és *Thüring* Gusztáv utmutatója. Hétszáz utat jeleznek ebben a munkájukban. *Hétszáz érdekessége van eszerint a felosztás szerint a főváros környékének* és szomorúan kell megállapítani, hogy ebből a rengeteg látnivalóból csak nagyon kevés embernek volt része. A főváros csodaszép vidéke teljesen elhagyatott, a természet csodái iránt alig mutat valaki érdeklődést.